

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

УДК 352:796:379.8

МЕХАНІЗМИ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Базенко В.А.

Одеський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України

В Україні займаються фізичною культурою і спортом близько 13,5% населення, що на багато менше, ніж в розвинених зарубіжних країнах, де цей показник становить від 40 до 50%. Сьогодні є ряд факторів, що негативно впливають на розвиток фізичної культури і спорту в країні, і проблем, які потребують нагального вирішення. Це – недостатнє фінансування; недостатнє залучення населення до регулярних занять фізичною культурою; невідповідність рівня матеріальної бази та інфраструктури фізичної культури і спорту завданням розвитку масового спорту в країні, а також її моральне і фізичне старіння; недостатня кількість професійних тренерських кадрів; втрата традицій українського спорту вищих досягнень. Крім цього, відсутність на державному рівні активної пропаганди занять фізичною культурою і спортом як складової частини здорового способу життя, включаючи турботу про здоров'я майбутнього покоління. Таким чином, одним із головних завдань держави, є загальна пропаганда і підтримка фізичної культури і спорту як механізм розвитку економічної, соціальної, духовної та політичної сфер країни. В статті проаналізовано сучасний стан розвитку фізичної культури та спорту в Україні, закордонний досвід удосконалення цього питання в перехідні періоди розвитку країн та запропоновано конкретні механізми підтримки розвитку фізичної культури та спорту в сучасних умовах децентралізації.

Ключові слова: фізична культура та спорт, механізми підтримки, сучасний стан, закордонний досвід, децентралізація.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сьогодні, незважаючи на свою соціальну і економічну значущість, фізична культура та спорт в Україні розвинута не на належному рівні. Труднощі, з якими зіткнулася в своєму розвитку ця сфера, в умовах децентралізації, пов'язані з недостатністю державної та громадської підтримки, недосконалістю сучасної нормативно-правової, методичної та інформаційної бази, яка б враховувала його реалії, внутрішніми організаційними проблемами в самому фізкультурно-спортивному русі, що накопичилися за останні роки. Однак, в першу чергу пов'язані з економічними проблемами розвитку суспільства та проблемами вироблення конкретних механізмів підтримки розвитку фізичної культури та спорту в сучасних умовах.

На жаль, на сьогодні ми маємо шокуючі показники здоров'я населення, Україна посідає перше місце за рівнем смертності в Європі. ЮНЕСКО оголосило Україну, увага, країною вимираючого етносу, тобто ми вимираюча нація. Останні 40-50 років у високорозвинутих країнах, завдяки державній політиці, смертність людей зменшилася на 15%, збільшалася тривалість життя на 15-20 років. Натомість в Україні станом на 1 січня 2016 року скорочено 83 дитячі спортивні школи, близько 30 тисяч учнів не мають можливості займатися улюбленими видами спорту, близько тисячі тренерів втратили свою роботу [10].

Вищевказані проблеми вказують на необхідність вироблення конкретних механізмів підтримки розвитку фізичної культури та спорту в сучасних умовах.

Про таку необхідність свідчить також проведення реформи державної політики у сфері спорту, яка зазначена у Стратегії розвитку України – 2020. На даному етапі розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 року № 1320-р схвалена Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року та Указом Президента України від 9 лютого 2016 року № 42/2016 затверджена Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація».

Основна мета реформування – приведення нашої системи у відповідність до провідних міжнародних стандартів, побудова нових ефективних взаємовідносин між усіма організаціями, зацікавленими у спортивній галузі, посилення ролі інституту місцевого самоврядування у розвитку фізичної культури та спорту. В цьому аспекті робота над виробленням конкретних механізмів підтримки розвитку фізичної культури та спорту в умовах децентралізації є дуже актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми удосконалення системи державного управління фізичною культурою і спортом, пошуку ефективних механізмів підтримки розвитку фізичної культури та спорту розглядали такі вчені, як А. Аристова [2], І. Гасюк [3], А. Гончаренко [4], В. Гузарь [5], М. Дутчак [6], Є. Імас [7], І. Коновалова [8], В. Кононович [9], В. Кузіна [14] А. Леонова [11], С. Ліщук [12], Ю. Мічуда [3] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Існуючі публікації акцентують увагу лише на окремих аспектах питання виро-

блення механізмів підтримки розвитку фізичної культури та спорту, враховуючи той період і ту політику, яка була зосереджена в момент роботи дослідників та науковців.

Разом з тим, розгляд цього питання в сучасних конкретних умовах децентралізації для нашої країни є досить новим і не вирішеним.

З огляду на вищевказані неутішні статистичні дані, що свідчать про критичний стан здоров'я нації, низькі показники рухової активності населення, розвитку фізичної культури, масового спорту, та з метою збереження української нації, її здоров'я та обороноздатності необхідно негайно проводити роботу з вироблення конкретних механізмів подолання кризи в цій сфері.

Метою дослідження є проаналізувати сучасний стан розвитку фізичної культури та спорту в Україні, закордонний досвід удосконалення цього питання в перехідні періоди розвитку країн та запропонувати конкретні механізми підтримки розвитку фізичної культури та спорту в сучасних умовах децентралізації.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні першочерговими критеріями розвитку фізичної культури та спорту повинні бути не медалі, а критерії охопленості усіх верств населення заняттями фізичної культури і спорту, критерії захворюваності дітей, критерії кількості споруд на кількість людей. Необхідно звертати увагу на показники фантастичної смертності, критерії тривалості життя. Сьогодні, ми від європейських країн на покоління менше живемо.

Тобто, якщо ми ці критерії поставимо у стратегічний тренд, тоді буде зрозуміло, що владі необхідно робити? В звітних документах повинно відображатися на першому плані – Якість життя людини – це ключовий показник, яким ми повинні звітувати перед світом і перед людьми. Тому треба закладати цей показник і тоді зрозуміло буде як ми будемо фінансувати.

Одним з головних механізмів підтримки будь-якої сфери діяльності, в тому числі не є виключенням, а на нашу думку першочерговим, сфери фізичної культури та спорту, є фінансовий механізм.

На жаль, держава, в аспекті фінансування, робить недостатньо для підтримки фізичної культури та спорту. Сьогодні досі не ухвалений народними депутатами Закон України «Про меценатство у спорті», тому досі не легалізована благодійницька діяльність меценатів у нашій сфері. Вже 15 років він лежить у шухлядах Верховної Ради України. І до сьогоднішнього дня механізм фінансування залишився за старою схемою: Міністерство молоді та спорту України вибиває гроші у Держбюджеті, федерації пропонують друзям скинутись на розвиток виду спорту завдяки лише дружнім стосункам, при цьому друзі не мають бажання офіційно рекламувати свою благодійну діяльність, у зв'язку з додатковим податковим наглядом за цим процесом.

За інформацією Мінмолодьспорту робочою групою підготовлено проект Закону України «Про меценатство у спорті», відправлено до Верховної Ради України і до цього часу він там досі не обговоренні. Там же і лотерея.

Неодноразово були намагання цю лотерею пробити, але, на жаль, де кого цікавить, хто буде

керувати лотереями, а не куди підуть ці гроші, на розвиток культури, спорту, науки і так далі [13].

Зрозуміло, що сьогодні в бюджеті немає грошей, на Донбасі іде війна і в країні економічна криза, але, невже не можна прийняти закон, який зробить так, щоб бізнесмену було вигідно допомагати спорту? Ми впевнені: якщо держава гарантує бізнесмену зниження податків чи ще якусь іншу допомогу в обмін на те, щоб він давав кошти якомусь конкретному спортсмену чи федерації, то він на це погодиться.

Сьогодні, дуже важливо створення економічних стимулів та мотиваторів для представників бізнесу з метою їх заохочення інвестувати кошти в масовий спорт.

Механізми виконання – це розробка та ухвалення проектів нормативно-правових актів з метою встановлення стимулюючих норм для представників бізнесу, які мають бажання інвестувати кошти в розвиток спорту та об'єктів фізкультурно-спортивного спрямування. Постійний діалог з бізнесом з метою розробки взаємодії моделі співпраці. Поширення та запровадження кращого світового досвіду.

Сьогодні, в умовах децентралізації, формуючи бюджет громада отримує додатковий фінансовий ресурс і постає питання його ефективного використання. У цьому напрямку дуже корисно врегулювати на законодавчому рівні питання спрямування коштів, що отримає місцевий бюджет від акцизного збору на алкогольні напої та тютюнові вироби у розмірі 30 відсотків – на розвиток фізичної культури і спорту.

Дуже актуальним зараз для всього спорту є питання – реклама алкоголю та спорт. Законом України № 71-VIII від 28.12.2014 р. пиво було прирівняне до алкогольних напоїв. На весь алкоголь, як і на тютюнові вироби, встановлений обмежувальний режим рекламування у відповідності до Закону України «Про рекламу». І тому, для пересічного споживача чи вболівальника поєднання алкогольних брендів та спорту начебто неможливе. Але тільки на перший погляд, і тільки для пересічного споживача та вболівальника.

Так, у відповідності до ч. 2 ст. 22 ЗУ «Про рекламу» забороняється реклама алкогольних напоїв, реклама знаків для товарів та послуг, під якими випускаються алкогольні напої, зокрема: на радіо та телебаченні з 6 до 23 годин; засобами внутрішньої реклами. А абзацом 2 ч. 4 ст. 22 цього ж Закону визначено, що дозволяється спонсорування теле-, радіопередач, спонсорування спортивних та інших заходів з використанням знаків для товарів та послуг, під якими випускаються алкогольні напої. Висловлюючись простою мовою: транслювати/показувати процес розпивання чи самого зображення пива під час проведення спортивного змагання заборонено, а зображувати торгову марку, під якою продається пиво – можна. Права ж оцінка технічного процесу показу/відображення залежатиме від обраного виду популяризації: реклама чи спонсорство. Причому, визначатимуть це безпосередньо сторони в договорі.

Наприклад, на матчах групового етапу UEFA Champion's League, в якому приймало участь кївське «Динамо» у 2015 році, демонструвався всім відомий пивний бренд. І якщо в одних ви-

падках ми можемо говорити, що це була демонстрація виключно знаку для товарів, під яким випускається пиво, то в інших – разом із знаком для товарів мала місце демонстрація і пляшки усім відомого напою. Висновки з цього кожен може зробити сам.

Таким чином, законодавчі дефініції щодо «реклами» алкоголю мало того, що неоднозначні для оцінки та кваліфікації, вони ще й дозволяють цілком легально і законно обійти визначену «заборону». Головне «одягнути» це все у правильну «правову обгортку». За своєю суттю демонстрація пе(и)вного бренду чи товару залишатиметься «рекламою», але юридично це носитиме назву «спонсорства» з використанням торгової марки.

Однак, якщо поглянути ширше, то потрібно з'ясувати: яка мета запропонованого державою роз'єднання спорту (як діяльності, що пропагує здоровий спосіб життя) та рекламування соціально шкідливих товарів? Невже обмеживши/заборонивши «рекламу» алкогольних та тютюнових виробів у всіх її можливих формах – держава тим самим зменшить споживання цих товарів і підніме рівень здоров'я населення? Тим більше, коли їх споживання та реклама «заборонена» на стадіоні, але жодним чином не заборонена навколо нього?

Видається, що держава застосовуючи методи «табу» для зв'язки «спорт та алкоголь» – не вирішує жодних реально важливих для суспільства питань, окрім власне обмеження сфери спорту потенційними доходами від виробників «соціально шкідливих товарів» – алкоголю та тютюну. Можливо варто поставити питання про соціальну відповідальність виробників та розповсюджувачів таких товарів, які б могли її реалізувати шляхом часткового фінансування сфери спорту (яка популяризує здоровий спосіб життя), як певної «відплати» за свою шкідливу діяльність? Можливо рівень здоров'я населення слід підіймати не шляхом заборони соціально шкідливих товарів, а шляхом популяризації здорового способу життя, спортивної активності, власне самого спорту? А для цього створювати реальні умови для бажаючих зайнятися такою діяльністю?

Крім цього, сьогодні органам місцевого самоврядування потрібно виробляти механізми щодо залучення громадських організацій спортивного профілю до активної роботи в сфері фізичної культури та спорту, тому що вони, за підтримки влади, можуть працювати ефективно зі спонсорами, інвесторами, залучати додаткове фінансування з українських та міжнародних фондів у вигляді отримання відповідних грантів для розвитку фізичної культури і спорту та проводити корисну для громади волонтерську діяльність.

Корисним в цьому аспекті, є створення при профільних управліннях відповідних рад Центрів з допомоги громадським організаціям спортивного профілю тощо в підготовці документів для участі в отриманні грантової позабюджетної допомоги. При цьому, міжнародні фонди дуже важливу роль приділяють підтримці громадських організацій в отриманні гранту саме представниками влади. В цьому випадку, шанс отримати грант є дуже великим.

Це нововведення, на нашу думку, не потребує додаткових коштів на заробітну плату, оскільки

посада має запроваджуватися на громадських засадах. Це європейська практика роботи місцевих органів самоврядування. Наприклад, у Польщі кожна рада має кілька людей, які займаються позабюджетними інвестиціями, у вигляді написання грантів, участі у різних програмах тощо. Ми не повинні надіятися тільки на бюджет – сільський, районний, обласний – у них видатки обмежені. Тому необхідно активізувати роботу із залучення інвестицій.

Вважаємо, що сьогодні одним з механізмів фінансової підтримки розвитку фізичної культури та спорту, в умовах децентралізації, може стати внесення змін до Закону України «Про державні лотереї в Україні» щодо надання повноважень органам місцевого самоврядування організувати власні спортивні лотереї, кошти від яких будуть підтримувати фізичну культуру і спорт на місцях.

Сьогодні, крім вищевказаних проблем розвитку фізичної культури та спорту, у нас один з найнижчих показників кількості дітей, залучених до спорту (10%). До школи приходять 70% здорових дітей, а серед випускників їх лише 20% [13].

Враховуючи такі показники хворих дітей, сьогодні ми мусимо в школах щоденно зробити урок здоров'я для того, щоб щоденно дитина мала можливість більше дихати свіжим повітрям та робити елементарну фізкультурну зарядку. Фізичні вправи можуть замінити безліч ліків, але жодні ліки в світі не можуть замінити фізичні вправи.

Зараз нам вкрай необхідно не гнатися за спортивними результатами будь-якою ціною, а постійно проводити уроки з навчання дітей правильному диханню при виконанні фізичних вправ, використання тих способів виконання рухових дій, за допомогою яких рухове завдання розв'язується доцільно та найбільш ефективно. Сьогодні, всі дії влади різних рівнів повинні бути зконцетровані на розвиток фізичної культури, оздоровлення та масовий спорт.

В цьому аспекті, особливо окремої уваги потребують питання фізичного виховання у навчальних закладах. В багатьох школах уроки фізкультури є непопулярними для більшості учнів, які вважають їх формальними та нецікавими.

Тому, вже давно прийшов час виробити механізми оновлення навчальної програми та знайти більш сучасні та ефективні засоби вдосконалення цієї роботи. А з іншого боку, надати викладачу можливість знайти індивідуальний підхід до кожного учня. Це стосується навчальних закладів усіх рівнів. На нашу думку, стратегічною помилкою є намагання зробити заняття з фізичного виховання у вищій школі факультативними.

На нашу думку, виведення дисципліни «Фізичне виховання» з навчального процесу призведе до ще нижчого рівня фізичного здоров'я студентів та унеможливить підготовку конкурентоспроможних фахівців на ринку праці. В свою чергу, низький рівень фізичного здоров'я студентів – це неспроможність протистояти і військовій агресії з боку агресора.

Справа в тому, що новим Законом України «Про вищу освіту» усім вищим навчальним закладам надані рівні права, автономність, в тому числі і право самостійно обирати форми організації освітнього простору. Однак, нажал, серед

недооцінених, так би мовити, другорядних дисциплін опинилося фізичне виховання. Наслідком цього є необґрунтоване скорочення науково-педагогічних працівників фізичного виховання у вищих навчальних закладах, а в окремих випадках і ліквідація кафедр фізичного виховання або спроба замінити їх діяльність спортивними клубами. Але вже сьогодні ми можемо констатувати той факт, що ні діяльність спортивних клубів, ні створення рекомендованих профільним Міністерством центрів студентського спорту, ні запропоновані ним чотири моделі організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах, не зможуть повноцінно замінити професійну діяльність кафедр фізичного виховання. Це перш за все пов'язано з тим, що на сьогоднішній день ми маємо вкрай низький реальний рівень фізичної підготовленості студентської молоді, яка є найпотужнішим за чисельністю мобілізаційним людським ресурсом держави, яка зараз знаходиться в умовах війни.

Безумовно, є такі студенти, які підтримують факультативну систему навчання. Так, як, час самостійних занять можна «ефективно використати» в лапках: розважитися в комп'ютерних іграх, викурити цигарку та інше. Однак, пройде час та ці молоді люди будуть шкодувати, що недостатньо уваги приділяли заняттям з фізичної культури.

І головне, ще раз наголошуємо, такі зміни можуть вдарити по обороноздатності нашої країни, оскільки вже зараз значна частина призовників не придатна до військової служби і має низький показник фізичної підготовленості.

На нашу думку, сьогодні вкрай необхідно включити в навчальні плани вищих навчальних закладів з усіх спеціальностей обов'язкові заняття з фізичного виховання протягом усього періоду навчання, за винятком останнього випускного семестру, обсягом 4 години на тиждень, які будуть мати реакційно-відновлювальний характер і не будуть впливати на тижневе аудиторне навантаження студентів.

Також, поряд з вищевказаним, потрібно розробити Міністерству освіти і науки України та Міністерству охорони здоров'я України спільний наказ про забезпечення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням студентів вищих навчальних закладів, якого сьогодні немає.

Зараз вкрай важливо шукати та застосувати добрі приклади механізмів ефективного розвитку сфери фізичної культури та спорту. В цьому аспекті дуже корисним для нас, на нашу думку, є запроваджений досвід нашої країни-сусідки Польщі.

Для прикладу, розглянемо досвід, який запровадила країна-сусідка Польща. Справа в тому, що в Польщі у 2008 році була також застаріла радянська база, не знали, що з нею робити, брак фінансування. Цю проблему країна-сусідка розпочала вирішувати за рахунок актуалізації проблеми розвитку масового спорту. В той час, 36 відсотків дітей Польщі не відвідували занять з фізичної культури. У нас також великий відсоток дітей, які беруть довідки про звільнення від занять фізкультурою у школах і це негативна тенденція.

Для вирішення цих проблем в Польщі в 2008 році було запроваджена програма «Мій

спортивний майданчик «Орлик 2012». Що таке спортивний майданчик «Орлик»? Це такий комплекс, який складається з футбольного поля зі штучним покриттям, а також багатофункціонального майданчику, де можна грати у волейбол, гандбол, баскетбол, інші види рухомої активності. В «Орлику» також представлені аніматори, душові кабінки.

На цю програму та будівництво таких спортивних майданчиків було виділено спочатку один мільярд злотих, яка поділялася на три частини: одну частину брав на себе Державний бюджет, одну частину – місцевий бюджет і одну частину – фінансували бенефіціари (тобто або це школа, або ОСББ, або спонсори).

За рахунок таких згаданих дій було побудовано дві тисячі 600 «Орликів» по всій Польщі, навіть в таких селах, де ніколи не було сучасних спортивних майданчиків.

Крім цього, 696 стадіонів було побудовано в рамках програми «Багатофункціональне поле», 149 стадіонів побудовано в рамках програми «Закрите поле», а також 119 сучасних ковзанок масового катання, розташованих на поліуретановому тангажу. В результаті проведених заходів 5 мільйонів дітей і 9 мільйонів дорослих стали займатися активною фізкультурою на цих «Орликах».

Сьогодні, коли ми дивимося на нагородження наших спортсменів, то звичайно гордість за країну, але сьогодні мешканців міст, сіл, та селищ більш цікавить споруджений якісний спортивний майданчик поряд з будинком, ніж перемоги наших провідних спортсменів.

Зараз, в Україні гостро стоїть питання відновлення раніше збудованих спортивних майданчиків для дітей. Це надбання народу, і вони мають служити громаді. В умовах децентралізації, їх обов'язково необхідно передавати на баланс, не змінюючи цільового призначення, ОСББ та іншим організаціям, які взяли будинки, квартали, райони на обслуговування, та контролювати їх використання. В цьому випадку, спортивні майданчики будуть на утриманні, контролі і відповідальності кожного мешканця територіальної громади. Маємо надію також, і на зміну психології відношення кожного мешканця до збереження спортивного майданчику в належному стані, гроші на утримання якого будуть йти безпосередньо з його карману.

Хочему звернути увагу на роботу організацій України та Польщі, які є сьогодні кращим прикладом у напрямку розвитку фізичної культури та спорту. Так, за інформацією голови ЛМГО «Центр фізичної культури та оздоровлення» Лукашевського О.М., за підтримки Польсько-Української господарчої палати вони планують розбудувати мережу спортивних майданчиків та спортивних клубів у містах і регіонах України. Це дасть змогу забрати дітей з вулиці, працевлаштувати наших спортсменів, тренерів, майстрів спорту. Співпраця цієї громадської організації з Польсько-Українською господарчою палатою дасть можливість перетинати кордон за спрощеним порядком, їздити на спортивні турніри, змагання, ділитися досвідом.

Здійснення таких робіт сьогодні відбувається лише за рахунок копійкиї праці любителів спор-

ту, які поважають спортивні традиції, фанатів, спортивних кумирів.

На нашу думку, здійснення громадою таких дій влади необхідно взяти на озброєння в реалізації державної політики. Це дуже важливо, так, як під час здійснення цих процесів людина вкладає свої приватні кошти у розвиток майбутнього нашої країни, наших дітей – у розвиток фізичної культури і спорту і є прикладом для інших небайдужих до цього громадян. Така робота, для прикладу іншим, якнайширше потрібна висвітлюватися засобами масової інформації.

Одним з головних механізмів проведення ефективної реформи в сфері фізичної культури та спорту є, безумовно, і якісна підготовка висококваліфікованих спеціалістів.

Сьогодні в Україні є 4 профільних вищих навчальних закладів. В Києві, Львові, Харкові та Дніпропетровську. Крім цього, є кілька десятків педагогічних вищих навчальних закладів, які мають факультети фізичне виховання.

Зараз, близько 120 вищих навчальних закладів мають сьогодні ліцензію на підготовку і випуск фахівців в галузі фізичної культури і спорту. Така кількість говорить про багаточислену армію спеціалістів в сфері спорту, але не про якість. Сьогодні, фахівців в галузі фізичної культури та спорту готує навіть політехнічний вуз, що, на жаль не дає надію на підготовку спеціалістів дійсно високого класу.

Ще одним важливим механізмом підтримки розвитку фізичної культури та спорту, на нашу думку, в сучасних умовах децентралізації можуть стати бренд-стратегії.

В м. Трускавці в червні 2016 року Міжнародним бренд-консалтинговим агентством повного циклу «BRENDING AND CONSULTING VVV» було презентовано власну бренд-стратегію «Брендування міст – імідж й репутація України». Результатом презентації стало погодження трускавецьких підприємців з тим, що брендинг є вагомим складовим розв'язком розвитку курорту. Такий інноваційний механізм, на нашу думку, можливо та необхідно задіяти в розвитку фізичної культури та спорту якомога швидше [15].

Бренд – це єдиний в своєму роді набір уявлень, що з'являється в свідомості споживача під впливом назви, символу та зовнішнього вигляду, які однозначно прив'язані до певних товарів та послуг» [1].

Брендинг міст покликаний заповнити дефіцит матеріальних і нематеріальних ресурсів в місті. Кожна територія, громада, як і кожна людина, є унікальною. Завдання міського брендингу: донести до цільової аудиторії і зафіксувати унікальність тієї чи іншої території, тим самим позначивши свою конкурентну перевагу.

На сьогоднішній день існує безліч механізмів створення територіального бренду. Але, в контексті нашої роботи ми зупинимось на спортивному брендингу. Спортивний брендинг діє в трьох площинах: власне просування великого спортивного заходу (спортивний імідж території); просування спортивних брендів за допомогою великого спортивного заходу, спортсменів; залучення населення до занять спортом через краудфандингові акції; спортивні соціальні та благодійні проекти; системні тренування.

Спортивний брендинг, в широкому сенсі, – це системна робота з населенням, спрямована на: формування нормативної спортивної культури; розуміння необхідності ведення здорового способу життя та інтерес до подібних занять; знайомство жителів з існуючими спортивними напрямками (професійними і «дворовими»); підтримка інтересу до міських спортивних заходів; формування позитивного іміджу міста через проведення великомасштабних заходів.

В Україні були спроби брендування міст під час проведення Євро-2012. Але, на жаль, відбулось квазі-брендування, коли дуже великі державні гроші були витрачені на створення логотипів, атрибутики та при цьому забули про бренд-стратегію, про те, з чим ця дана територія виходить в світ і що вона може презентувати. І після проведення Євро-2012 ці процеси взагалі згорнулися. Хоча в нашій країні достатньо сел, селищ, невеликих міст, а зараз ще в процесі децентралізації створені нові територіальні громади, в яких ці процеси потребують розвитку.

При створенні територіальних брендів, про що доречі зазначено в Стратегії сталого розвитку «Україна 2020», невідомою їх частиною повинні бути спорт і туризм. Це питання не потребує обговорення. Сьогодні, бізнес і влада, як ми бачимо це розуміє, але робота з цього питання на дуже низькому рівні.

В Україні сьогодні велика кількість міст можуть створювати свій територіальний бренд через призму фізичної культури та спорту. На нашу думку, використання інструментів брендингу і механізмів спортивного брендингу зокрема в умовах децентралізації, залучення місцевих жителів в процес територіального брендингу, повинно бути в пріоритеті при владі на місцях.

Тому, сьогодні дуже актуальним є спортивний брендинг. І перш за все необхідно зробити презентації кожного міста в Україні, як міста спортивної слави. Сьогодні проводяться деякі рухи в цьому напрямку, але вони дуже повільні. Для прикладу, в цьому році була розроблена дуже цікава інтернет-презентація Херсонщини, доступна для широко колу зацікавлених осіб, але в більшості як туристичного регіону. І тут, на нашу думку, потрібно розширювати таку презентацію регіону, як спортивного, культурного та інших привабливих для інвестицій характеристик регіону.

У нас є також славне місто Бердянськ. Якщо ввести в пошуковик «Google» слово «Бердянськ», то можна побачити негативну інформацію про те, що цей курорт в близькості зони АТО. І сьогодні курортний сезон тут перетворюється в «мертвий».

Для прикладу, в Італії в усі пори року готелі зайняті не тільки відпочиваючими, а в першу чергу спортсменами. Дуже часто в готелях можливо почути, що номери всі зайняті спортсменами.

Сьогодні, в розвитку фізичної культури та спорту за рахунок спортивного брендингу необхідно використовувати досвід створеного в Україні «Інституту територіального брендингу», експерти якого відкриті для співпраці з залучення реальних інвестицій, поліпшення ментального здоров'я будь-якого регіону.

На нашу думку, в цьому аспекті, сьогодні вкрай важливо зробити загальнонаціональний спортивний державний канал. В цьому випадку можливий

швидкий стрибок в напрямок фінансової підтримки та вкладення інвестицій у розвиток фізичної культури та спорту з боку бізнесу, в тому числі з інших держав. Коли під кожним досягненням у розвитку фізичної культури та спорту будуть висвітлюватися бізнес спонсори, тоді вони будуть з радістю віддавати кошти на цю справу. Адже це для них – не тільки спосіб реалізації себе перед суспільством в плані благих діянь на розвиток держави, але і проголошення свого бренду та престижу.

Таким чином, на нашу думку, використавши запропоновані в роботі механізми підтримки роз-

витку фізичної культури та спорту допоможуть забезпечити сталий розвиток фізичної культури та спорту в умовах децентралізації, що, в свою чергу, забезпечить підвищення рівня добробуту кожного українця і процвітання України в цілому.

«Сильна Україна» – для всієї держави, для кожного громадянина повинно бути не слоганом, а сенсом життя.

Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на розв'язанні проблемних питань розвитку фізичної культури та спорт в сучасних умовах децентралізації.

Список літератури:

1. Аакер Д. Бренд-лідерство: нова концепція брендингу / Д. Аакер, Е. Йохімштайлер. – М.: Видавн. будинок Гребеннікова, 2003. – 464 с., с. 17.
2. Аристова Л.В. Государственная политика в сфере физической культуры и спорта / Л.В. Аристова // Теория и практика физической культуры. – 1999. – № 12. – С. 2-8.
3. Гасюк І.Л. Механізми фінансування галузі фізична культура і спорт [Електронний ресурс] / Гасюк І.Л. – Режим доступу: www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2010-4/doc/3/07.pdf
4. Гончаренко А.І. Спортивне спонсорство як альтернативне джерело фінансового забезпечення дитячо-юнацьких спортивних шкіл / А.І. Гончаренко // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 3. – С. 314–317.
5. Гузарь В.М. Процес управління фізичною культурою і спортом / В.М. Гузарь // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – Х., 2001. – № 17. – С. 9-18.
6. Дутчак М.В. Основные направления государственной поддержки спорта для всех в Украине / М.В. Дутчак // Physical education and sport: Quarterly, Vol. 46, Supplement № 1, Part 2. – Warsaw: Scientific Publishers PWN. – 2002. – Р. 39–40.
7. Імас С.В. Протиріччя економіки фізичної культури і спорту в перехідних суспільних системах / С.В. Імас, Ю.П. Мічуда // Економіка та держава. – 2008. – № 2. – С. 40.
8. Коновалова І.В. Механізм державного управління регіональними соціальними програмами в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. Ступеня канд. наук з державного управління: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / І.В. Коновалова. – Харків, 2011. – 19 с.
9. Кононович В.Г. Державне регулювання сфери фізкультурно-спортивних послуг: [Електронний ресурс] // В.Г. Кононович – Режим доступу до журналу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/6/03.pdf>
10. Країна вимираючого етносу, чи Кому заважає фізичне виховання у вищих навчальних закладах? [Електронний ресурс] / UAMEDIA // огляд української преси – 2015. – Режим доступу: <http://uamedia.visti.net/content/kraaina-vimirauchogo-etnosu-chi-komu-zavazhaie-fizichne-vihovannya-u-vishchih-navchalnih>
11. Леонова А.О. Ефективність державного управління в контексті євроінтеграції України: навч.-метод. посіб. / А.О. Леонова, В.П. Давидова, О.О. Новачук. – К.: ДПА України, 2007. – 390 с.
12. Ліщук С.В. Удосконалення механізмів державного управління у сфері фізичної культури та спорту / С.В. Ліщук // Наукові праці: науково-методичний журнал. – Вип. 237. – Т. 249. Державне управління. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. – С. 85-89.
13. Офіційний веб-сайт Міністерства молоді та спорту України. Реформа спортивної сфери 2014. – Режим доступу: <http://www.dmsu.gov.ua>
14. Приходько І.І. Финансово-хозяйственная деятельность спортивных школ в современных условиях / И.И. Приходько, Г.Н. Путятин, А.Ф. Куликов // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2004. – № 18. – С. 304–310.
15. У Трускавці підприємці погодилися на брендинг курорту. [Електронний ресурс] / ZIK // інформаційний портал № 1 у Львові та Західній Україні – 2016. Режим доступу: http://zik.ua/news/2016/06/23/u_truskavtsi_pidpriyemtsi_pogodylysa_na_brendyg_kurortu_710599

Базенко В.А.

Одесский региональный институт государственного управления
Национальной академии государственного управления
при Президенте Украины

МЕХАНИЗМЫ ПОДДЕРЖКИ РАЗВИТИЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА В УСЛОВИЯХ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ

Аннотация

В Украине занимаются физической культурой и спортом около 13,5% населения, что на много меньше, чем в развитых зарубежных странах, где этот показатель составляет от 40 до 50%. Сегодня есть ряд факторов, негативно влияющих на развитие физической культуры и спорта в стране, и проблем, требующих неотложного решения. Это – недостаточное финансирование; недостаточное привлечение населения к регулярным занятиям физической культурой; несоответствие уровня материальной базы и инфраструктуры физической культуры и спорта задачам развития массового спорта в стране, а также ее моральное и физическое старение; недостаточное количество профессиональных тренерских кадров; потеря традиций украинского спорта высших достижений. Кроме этого, отсутствие на государственном уровне активной пропаганды занятий физической культурой и спортом как составляющей части здорового образа жизни, включая заботу о здоровье будущего поколения. Таким образом, одной из главных задач государства, общая пропаганда и поддержка физической культуры и спорта как механизм развития экономической, социальной, духовной и политической сфер страны. В статье проанализировано современное состояние развития физической культуры и спорта в Украине, зарубежный опыт совершенствования этого вопроса в переходные периоды развития стран и предложены конкретные механизмы поддержки развития физической культуры и спорта в современных условиях децентрализации.

Ключевые слова: физическая культура и спорт, механизмы поддержки, современное состояние, зарубежный опыт, децентрализация.

Bazenko V.A.

Odessa Regional Institute for Public Administration
National Academy for Public Administration
under the President of Ukraine

MECHANISMS SUPPORTING THE PHYSICAL CULTURE AND SPORT DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

Summary

In Ukraine about 13,5% of the population is engaged in physical culture and sport, which is much less than in other developed countries, where the indicator is 40 to 50%. Today, there are number of factors affecting the development of physical culture and sports in the country, and the problems that need urgent solutions. This is – insufficient financing; insufficient involvement of the population into regular physical culture trainings; inconsistency of material resources level and of physical culture and sport infrastructure to development objectives of mass sports in the country, as well as its moral and physical aging; insufficient quantity of professional trainer's personnel; loss of Ukrainian sports traditions in higher achievements. Besides, absence at the state level of an active promotion of physical culture and sport occupation as a component of a healthy lifestyle, including care about health of future generation. Thus, one of the main tasks of the state is the general promotion and support of physical culture and sport as a mechanism for the development of economic, social, spiritual and political spheres of the country. The article analyzes the current state of physical culture and sports development in Ukraine, foreign experience to improve this issue in the transitional periods of countries development and proposes specific mechanisms of supporting the physical culture and sports development in the current conditions of decentralization.

Keywords: physical culture and sport, mechanisms supporting, current state, foreign experience, decentralization.